

2002-05-15

Dnr 45-2002:1775

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Statligt stöd till kompletterande utbildningar år 2001

Regeringen har givit Skolverket i uppdrag att senast den 15 maj 2002 redovisa en bedömning av det statliga stödet till kompletterande utbildningar under 2001.

Redovisningen skall omfatta uppgifter om kompletterande utbildningar som står under statlig tillsyn, berättigar till studiestöd eller erhåller statsbidrag. Antalet utbildningsplatser, elever och antalet elever som fullföljer utbildningen skall redovisas för varje utbildning. Eleverna skall redovisas med uppdelning på kön och ålder.

Skolverkets redovisar uppdraget i promemorian *Statligt stöd till kompletterande utbildningar år 2001* som bifogas.

Av sammanställningen redovisas uppgifter från ca 200 kompletterande utbildningar med ca 7 000 elever. Det totala antalet utbildningar som i september 2001 var ställda under statlig tillsyn uppgick till 332 utbildningar. Skillnaden mellan antalet utbildningar som beviljats statligt stöd och utbildningar som genomförs är stor. Vid samtal med huvudmännen har det framkommit att om utbildningar inte förklarats berättiga till studiestöd, trots att huvudmannen ansökt om detta, har utbildningen inte erbjudits eller haft för få sökande.

Könsfördelningen varierade kraftigt mellan olika utbildningsgrupper. Högst andel kvinnor fanns inom grupperna djurvård och design, mode, 90-95 procent. Lägst var andelen kvinnor i grupperna teknik och flyg där mindre än 10 procent var kvinnor.

Deltagarnas medelålder varierade mellan 19 och 37 år och var totalt sett 30 år. Högst var medelåldern inom hantverk och lägst inom gruppen övrigt som endast omfattar en utbildning, Ekebyholmskolans bibellinje.

Skolverket har i PM lyft fram några frågeställningar i samband med beslut om statligt stöd till kompletterande utbildningar. Frågeställningarna kan hänföras till

- Bedömning om utbildningar skall ställas under statlig tillsyn

- Bedömning av antal elever som huvudmannen avser att utbilda
- Fördelning av studiestödsberättigade årselevplatser

Skolverkets redovisning har sammanställts av undervisningsråden Britt-Marie Jarnhammar, Gunilla Stenman Jacobson och Ingrid Ekman, sammanställande.

På Skolverkets vägnar

Ann Carlson Ericsson
Avdelningschef

Ingrid Ekman
Undervisningsråd

Bilaga

Statligt stöd till kompletterande utbildningar år 2001

Statligt stöd till kompletterande utbildningar år 2001

Regeringens uppdrag till Skolverket

Regeringen har givit Skolverket i uppdrag att senast den 15 maj 2002 redovisa en bedömning av det statliga stödet till kompletterande utbildningar under 2001 (regleringsbrev för 2002 uppdrag 14 s. 11).

Enligt regleringsbrevet skall redovisningen omfatta uppgifter om kompletterande utbildningar som står under statlig tillsyn, berättigar till studiestöd eller erhåller statsbidrag. Antalet utbildningsplatser, elever och antalet elever som fullföljer utbildningen skall redovisas för varje utbildning. Eleverna skall redovisas med uppdelning på kön och ålder.

Redovisningen skall visa antalet utbildningar inom de olika formerna för statligt stöd samt fördelningen av utbildningar inom utbildningsgrupperna a) konst, b) dans, teater, musik, c) design, mode, d) ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media, e) flyg, f) hantverk, g) hälsa, friskvård, hudvård, miljö, h) teknik, i) djurvård och j) övriga.

Författningsstöd och förarbeten m.m.

Det statliga stödet till kompletterande utbildningar regleras av förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar. Förordningen trädde i kraft den 1 juli 2000. Före detta datum reglerades det statliga stödet till motsvarande utbildningar s.k. kompletterande skolor av 4 kap. förordningen (1996:1206) om fristående skolor.

Författningsändringen 2000 innebar främst att rätten att besluta om det statliga stödet till kompletterande utbildningar överfördes från regeringen till Skolverket.

Under 1990-talet har Skolverket vid två tillfällen redovisat till regeringen översyner av kompletterande utbildningar dels 1994 dels 1995. Likaså har Skolverket 1999 på regeringens uppdrag redovisat en översyn av det statliga stödet till flygutbildningar.

Regeringen lät under 1997/98 en särskild utredare se över det statliga stödet till kompletterande utbildningar (dir. 1997:42). Utredningen redovisas i betänkandet Fristående utbildningar med statligt tillsyn inom olika områden (SOU 1998:11). Efter remissbehandling presenterades regeringens ställningstagande i proposition 1998/99:110 Vissa skolfrågor m.m. Utbildningsutskottets ställningstagande framgår av utskottets betänkande 1999/2000:UbU5.

Utbildningar som erhåller statligt stöd som kompletterande utbildningar

Inom Skolverket pågår sedan ca. två år tillbaka ett arbete med att utveckla en databas med uppgifter om utbildningar som erhåller statligt stöd

Dnr 45-2002:1775

som kompletterande utbildningar. Databasen är en förutsättning för att uppgifter om utbildningarna skall vara tillgängliga för information, statistikinsamling och handläggning av ansökningar om statligt stöd.

Under arbetet med databasen har det bl.a. visat sig att övergången från kompletterande skolor till kompletterande utbildningar förutsätter en klarare precisering av utbildningarnas namn och längd. Enligt Skolverkets erfarenhet har flera huvudmän, som ett led i den pedagogiska utvecklingen ändrat utbildningarnas namn, utan att meddela Skolverket vilket haft till följd att det i vissa fall varit oklart om utbildningar är ställda under statlig tillsyn.

I september 2001 var 332 utbildningar ställda under statligt tillsyn enligt 2000:521.

Fördelningen mellan de olika nivåerna av det statliga stödet följande:

<u>Beviljat statligt stöd</u>	<u>Antal utbildningar</u>
Enbart tillsyn	150
Tillsyn och studiestödsberättigande	92
Tillsyn, studiestödsberättigande, statsbidrag	87
Tillsyn och statsbidrag	3

En fullständig förteckning av utbildningarna bifogas (bilaga 3). Även en sammanställning av antalet utbildningar per kategori och form av stöd bifogas (bilaga 4).

I SCBs uppgiftsinsamling våren 2002 om elever m.m. i kompletterande utbildningar har uppgifter lämnats om 206 utbildningar (tabell 1 a).

Skillnaden mellan antalet utbildningar som beviljats statligt stöd (332 st) och utbildningar som genomförs (206 st) är stor. Vid samtal med huvudmännen har det framkommit att om utbildningar inte förklarats berättiga till studiestöd, trots att huvudmannen ansökt om detta, har utbildningen inte erbjudits eller haft för få sökande.

En annan orsak till skillnaden mellan antalet beslut om kompletterande utbildningar och erbjudna utbildningar kan vara att huvudmännen inte meddelar Skolverket om verksamhet har lagts ner eller aldrig startat. Genom de årliga uppföljningarna kommer kunskapen om utbudet av utbildningar att öka betydligt.

Skolverket avser att i samband med handläggning av ansökningar om statligt stöd 2003 närmare kartlägga varför en så stor del av beviljade utbildningar inte genomförs.

Utbildningsplatser, elever och antal elever som fullföljt utbildningen

Insamling av data har skett i form av enkätutskick. Statistiska Centralbyrån, SCB har, på Skolverkets uppdrag, gått ut med en enkät till alla

Dnr 45-2002:1775

skolor och utbildningar och begärt in elevlistor samt uppgifter om fullt-följd utbildning.

Som framgår av redovisningen skiljer sig elevuppgifterna åt i olika tabeller. Orsaken är att uppgift om ålder saknas för en del elever framför allt inom s.k. kortkurser. Det är framför allt tabell 5 som påverkas av att elevuppgifter utelämnats pga att uppgift om ålder saknas.

För att ge en bild av hur många elever som deltog i utbildning under 2001 har vi valt att redovisa våren för sig och hösten för sig. Antalet elever går inte att addera för de två halvåren, eftersom studerande som genomgår en utbildning på längre tid än ett halvår kan finnas med i underlaget för såväl våren som hösten. För att få en mer rättvisande bild av hur många elever, dvs. individer, som deltar i kompletterande utbildning under ett år bör man följa läsårsindelningen. Vid rapportering av elever per kalenderår får man med deltagare från två separata läsår.

Tabell 1 a. Antal elever på kompletterande utbildningar våren 2001

Statligt stöd	Antal skolor	Antal utbildningar	Antal elever		
			Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	90	206	7 250	4 431	2 819
därav med					
tillsyn	40	65	3 377	1 942	1 423
tillsyn + studiestöd	23	63	1 615	892	723
tillsyn + studiestöd + statsbidrag	34	75	2 143	1 587	556
tillsyn + statsbidrag	2	3	115	10	105

Tabell 1 b. Antal elever på kompletterande utbildningar hösten 2001

Statligt stöd	Antal skolor	Antal utbildningar	Antal elever		
			Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	93	204	6 609	3 954	2 655
därav med					
tillsyn	40	61	2 991	1 714	1 277
tillsyn + studiestöd	24	61	1 505	821	684
tillsyn + studiestöd + statsbidrag	36	79	2 013	1 410	603
tillsyn + statsbidrag	2	3	100	9	91

Vid jämförelse mellan tabell 1 a + b och tabell 4 framgår att antalet utbildningar för helår 2001 var högre än för respektive halvår. Orsaken till denna diskrepans är att vissa utbildningar genomförs endast på våren, andra genomförs endast på hösten medan samtliga utbildningar finns med i helårsstatistiken i tabell 4.

Antal elever på kompletterande utbildningar 2001 med statligt stöd, fördelad efter stödform, utbildningskategori och ålder

Åldersfördelning på olika utbildningskategorier i tabellen nedan utgör en sammanvägning av uppgifter för våren 2001 och hösten 2001. Uppgift om medelålder och medianålder har hämtats från elevstatistiken för våren 2001. Motsvarande uppgifter för hösten 2001 visar att eleverna var 1-2 år

Dnr 45-2002:1775

yngre hösten 2001 än våren 2001, vilket huvudsakligen förklaras av att många utbildningar följer läsårsindelningen och således börjar på hösten.

Tabell 2. Åldersfördelning på kompletterande utbildningar 2001, procentuell fördelning

Statligt stöd	Ålder								Medel- ålder våren 2001	Median ålder Våren 2001
	19 år	20- 24	25- 29	30- 34	35- 44	45- 54	55 år	Alla		
Totalt	3	35	25	15	14	6	3	100	30	27
Därav med tillsyn	1	17	29	24	20	7	1	100	31	30
tillsyn + studiestöd	3	56	25	9	6	1	1	100	25	24
tillsyn + studiestöd + statsbidrag	3	38	19	8	12	9	9	100	31	26
tillsyn + statsbidrag	25	37	17	10	11	0	0	100	24	23

Tabell 3. Könsfördelning och åldersfördelning på kompletterande utbildningar 2001, procentuell fördelning

Kön	Ålder								Medel- ålder våren 2001	Median ålder Våren 2001
	19 år	20- 24	25- 29	30- 34	35- 44	45- 54	55 år	Alla		
Samtliga	3	35	25	15	14	6	3	100	30	27
Män	3	32	28	18	14	3	2	100	29	28
Kvinnor	3	37	23	13	14	7	3	100	30	27

Tabell 4, nedan, visar antalet utbildningar per utbildningsgrupp samt hur stor andel som är kvinnor. Flest utbildningar fanns inom Hantverk, 47 st, och Dans/teater/musik samt Konst, 43 st. Av de utbildningar som genomförts under 2001 hade de flesta statligt stöd i form av tillsyn + studiestöd + statsbidrag, 85 utbildningar, medan 74 utbildningar endast hade tillsyn, 69 utbildningar tillsyn + studiestöd och 3 utbildningar hade tillsyn + statsbidrag.

Dnr 45-2002:1775

Tabell 4 Könsfördelning per utbildningsgrupp 2001 samt medelålder våren 2001

Statligt stöd	Utbildningsgrupp	Antal utbildningar	Andel kvinnor	Medelålder Våren 2001	
Totalt	Totalt	231	61 %	30	
	Dans, teater, musik	43	60 %	23	
	Design, mode	14	90 %	25	
	Djurvård	2	95 %	32	
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	35	45 %	30	
	Flyg	10	8 %	31	
	Hantverk	47	85 %	36	
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	27	89 %	32	
	Konst	43	68 %	26	
	Teknik	9	7 %	30	
	varav med tillsyn	Övriga*	1	64 %	19
	tillsyn	Totalt	74	54 %	31
Dans, teater, musik		8	84 %	21	
Design, mode		3	97 %	23	
Djurvård		2	95 %	33	
Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media		15	44 %	31	
Flyg		3	2 %	37	
Hantverk		9	91 %	33	
Hälsa, friskvård, hudvård, miljö		24	89 %	30	
Konst		6	63 %	35	
Teknik		4	10 %	36	
tillsyn + studiestöd		Totalt	69	55 %	25
		Dans, teater, musik	29	50 %	25
	Design, mode	5	92 %	25	
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	16	49 %	25	
	Flyg	7	10 %	29	
	Konst	10	71 %	25	
	Teknik	2	11 %	33	
tillsyn + studiestöd + statsbidrag	Totalt	85	76 %	34	
	Dans, teater, musik	6	67 %	22	
	Design, mode	6	86 %	26	
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	4	55 %	24	
	Hantverk	38	85 %	40	
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	3	87 %	23	
	Konst	26	67 %	26	
	Teknik	1	19 %	27	
	Övrigt *	1	64 %	19	
tillsyn + statsbidrag	Totalt	3	10 %	25	
	Konst	1	66 %	25	
	Teknik	2	0 %	25	

* Inom gruppen övriga fanns endast en utbildning och den startade hösten 2001. De studerande hade då en medelålder på 19 år.

Dnr 45-2002:1775

Könsfördelningen varierade kraftigt mellan olika utbildningsgrupper. Högst andel kvinnor fanns inom design,mode (tillsyn), 97 procent och djurvård (tillsyn), där 95 procent var kvinnor. Lägst andel kvinnor fanns i utbildningar i teknik (tillsyn + statsbidrag), 0 procent, och flyg (tillsyn), 2 procent.

Deltagarnas medelålder varierade mellan 19 och 37 år och var totalt sett 30 år. Högst var medelåldern inom hantverk och lägst inom gruppen övrigt som endast omfattar en utbildning, Ekebyholmskolans bibellinje.

Årselevplatser per utbildningskategori

Årselevplats är ett begrepp som används i förordningens 15 § för att beskriva vilken omfattning besluten avser. Av förordningen framgår att *en årselevplats avser en elevplats i heltidsutbildning*. I ett försök att översätta uppgiften om elever till årselevplatser har följande beräkningsmodell använts:

Heltidsstudier avser studier som pågår 20 veckor per termin eller 40 veckor per år alternativt 800 timmar per helår. Utbildningar som pågår under kortare tid än 1 termin respektive 400 timmar på ett halvår räknas om. Vid omräkning har en utbildning på 34 veckor räknats om till 34/40 dvs 85 procent av en årselevplats. En utbildning på 120 timmar beräknas som $120/800 = 15$ procent av en årselevplats.

För att kunna beräkna antalet årselevplatser förutsätts att utbildningens längd framgår av kursnamnet. 430 av eleverna, 6 procent, deltog i utbildning där uppgift saknas om kurslängd. Dessa elever ingår inte i antalet årselevplatser. Fördelningen av dessa elever är 15 elever inom ekonomi/konsumentekonomi/kommunikation/media (tillsyn), 84 elever inom dans/teater/musik och 65 inom flyg (tillsyn + studiestöd) samt 266 elever inom hantverk (tillsyn + studiestöd + statsbidrag).

Av tabell 5 (nästa sida) framgår antalet elever och antalet årselevplatser för varje utbildningsgrupp inom de fyra förmerna av statligt stöd under 2001.

Dnr 45-2002:1775

Tabell 5 Antal elever och antal årselevplatser i kompletterande utbildning 2001

Statligt stöd	Utbildningsgrupp	Antal elever i genomsnitt 2001	Antal års-elevplatser 2001
Totalt	Totalt	6 961	6 003
	Dans, teater, musik	922	825
	Design, mode	311	295
	Djurvård	43	26
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	2 387	2 311
	Flyg	131	60
	Hantverk	985	634
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	808	549
	Konst	1 095	1 058
	Teknik	272	238
	varav med	Övriga	7
Tillsyn	Totalt	3 179	2 814
	Dans, teater, musik	117	117
	Design, mode	60	56
	Djurvård	43	26
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	1 838	1 788
	Flyg	28	28
	Hantverk	129	125
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	783	525
	Konst	53	44
	Teknik	128	105
Tillsyn + studiestöd	Totalt	1 575	1 355
	Dans, teater, musik	471	387
	Design, mode	101	89
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	429	403
	Flyg	103	32
	Konst	442	415
	Teknik	29	29
Tillsyn + studiestöd + statsbidrag	Totalt	2 098	1 736
	Dans, teater, musik	334	331
	Design, mode	150	150
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	120	120
	Hantverk	856	509
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	25	24
	Konst	585	584
	Teknik	21	21
	Övriga	7	7
Tillsyn + statsbidrag	Totalt	109	98
	Konst	15	15
	Teknik	94	83

Elever som fullföljt utbildningen

Fullföljt utbildningen innebär att en elev har avslutat den utbildning han/hon påbörjat. Uppgiften om fullföljt antal elever kan inte ställas direkt mot antal elever i utbildning, eftersom en del utbildningar är längre än en termin. För att få en uppfattning om i vilken grad elever har fullföljt de utbildningar de påbörjat krävs en djupare analys än den vi har möjlighet att genomföra med det insamlade materialet. Eftersom uppgift endast finns om dem som var i utbildning 2001 går det inte att utläsa hur många som påbörjade en viss utbildning och som har fullgjort den ett, två eller tre år senare.

Av tabellen (nästa sida) kan utläsas att många utbildningar följer läsårsindelning, och att därför inga elever har fullföljt sin utbildning på hösten.

För mer detaljerad information om separata utbildningar hänvisas till tabellbilagan där även uppgift om utbildningens längd framgår för flertalet utbildningar.

Tabell 6 Fullföljt antal elever i kompletterande utbildningar 2001, andel kvinnor i procent

Statligt stöd	Utbildningsgrupp	Antal elever			Fullföljt antal elever		
		Vår	Höst	Andel kvinnor	Vår	Höst	Andel kvinnor
Totalt	Totalt	7 231	6 591	61 %	3367	1 481	65 %
	Dans, teater, musik	949	878	60 %	375	45	56 %
	Design, mode	306	311	90 %	172	55	92 %
	Djurvård	56	28	95 %	23	10	94 %
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	2451	2308	45 %	984	566	48 %
	Flyg	125	134	8 %	56	20	13 %
	Hantverk	1080	865	80 %	681	326	81 %
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	860	744	87 %	367	287	85 %
	Konst	1128	1043	68 %	671	137	67 %
	Teknik	276	266	8 %	38	35	11 %
	Övriga	0	14	64 %	0	0	.
varav med	Totalt	3358	2973	58 %	1251	705	64 %
	Dans, teater, musik	137	96	83 %	87	0	84 %
	Design, mode	60	59	97 %	45	0	100 %
	Djurvård	56	28	95 %	23	10	94 %
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	1908	1762	44 %	666	400	47 %
	Flyg	35	20	2 %	14	7	10 %
	Hantverk	114	110	85 %	18	2	95 %
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	832	724	87 %	362	277	85 %
	Konst	58	46	62 %	36	9	80 %
	Teknik	128	128	11 %	0	0	.
	Tillsyn	Totalt	1615	1505	55 %	888	418
Dans, teater, musik		483	446	50 %	171	45	39 %
Design, mode		105	96	92 %	72	55	91 %
Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media		454	396	50 %	289	166	51 %
Flyg		90	114	9 %	42	13	15 %
Konst		459	419	70 %	309	128	69 %
Teknik		24	34	12 %	5	11	13 %
tillsyn + studiestöd	Totalt	2143	2013	72 %	1206	340	75 %
	Dans, teater, musik	329	336	67 %	117	0	66 %
	Design, mode	141	156	86 %	55	0	85 %
	Ekonomi, konsumentekonomi, kommunikation, media	89	150	55 %	29	0	62 %
	Hantverk	936	755	79 %	663	324	80 %
	Hälsa, friskvård, hudvård, miljö	28	20	88 %	5	10	93 %
	Konst	595	565	67 %	321	0	64 %
	Teknik	25	17	19 %	16	6	27 %
	Övriga	0	14	64 %	0	0	0 %
tillsyn + statsbidrag	Totalt	115	100	9 %	22	18	5 %
	Konst	16	13	66 %	5	0	40 %
	Teknik	99	87	0 %	17	18	0 %

Enkät om kostnader och intäkter

Regeringen har fram till juli 2000 beslutat om antal platser och statsbidrag för kompletterande utbildningar varefter Skolverket beslutat om det statliga stödet.

Beslut om statsbidrag och förklaring om att en viss utbildning berättigar eleverna till studiestöd begränsas till att avse en bestämd tid, dock högst fyra år. Av förordningstexten framgår även att statsbidrag skall beräknas

Dnr 45-2002:1775

med ett grundbidrag, samma belopp per årselevplats till alla bidragsberättigade utbildningar, samt ett tilläggsbidrag.

Av övergångsbestämmelserna framgår att en skola som har rätt till statsbidrag enligt förordningen (1996:1206) har rätt till statsbidrag enligt de nya bestämmelserna i denna förordning längst till och med den 31 december 2002 eller till dess Statens skolverk beslutar om något annat.

Skolverket har inbjudit till förnyad ansökan om stöd till kompletterande utbildningar inför 2003. Inför den förestående översynen av vilka som skall få statsbidrag, antalet årselevplatser och statsbidrag per årselevplats har Skolverket valt att inte göra några större förändringar av de beslut som regeringen tidigare tagit. Statsbidragen har därför i princip ändrats endast genom att räknas upp med samma procenttal som anslaget har räknats upp med.

För att få underlag för att fastställa de nya statsbidragsnivåerna har Skolverket för år 2000 och 2001 svarat för insamling och analys av kostnader till den officiella statistiken. Genom enkäten har uppgifter erhållits om kostnader och intäkter på utbildningsnivå. Kostnader och intäkter har även analyserats för att se hur stor andel av verksamheten som finansierats med statsbidrag. Vid tidpunkten för denna rapports sammanställning saknades uppgifter från ett antal utbildningar, varför vi avstår från att redovisa resultaten i denna rapport och istället hänvisar till höstens rapport i serien Sveriges officiella statistik. Resultatet av enkäten för 2000 redovisas i Skolverkets rapport 205 *Barnomsorg, skola och vuxenutbildning i siffror 2001 del 3*.

Fördelning av studiestödsberättigande årselevplatser

Skolverket beslutar enligt förordningen om statligt stöd till kompletterande utbildningar om en utbildning skall förklaras berättiga till studiestöd enligt studiestödsförordningen. Regeringen beslutar om det sammanlagda antalet årselevplatser till kompletterande utbildningar som kan berättiga till studiestöd enligt bilagan till studiestödsförordningen.

Den 31 maj 2000 beslutade regeringen att det sammanlagda antalet årselevplatser inom kompletterande utbildningar som kan berättiga till eleverna till studiestöd enligt avdelning A i bilagan till studiestödsförordningen skall uppgå till högst 3 407 platser och enligt avdelning B till högst 677 platser. Till beslutet bilades en förteckning över skolor och antal årselevplatser.

I april 2001 hemställde Skolverket hos regeringen att 229 årselevplatser inom avdelning A skulle överföras till avdelning B för att täcka behovet av studiestödsberättigande årselevplatser inom främst dans och hantverk. Skolverket visade även på ett behov om ytterligare 101 platser för att täcka efterfrågan på årselevplatser för flygutbildningar.

Som svar på Skolverkets hemställan beslutade regeringen den 5 juli 2000 att det sammanlagda antalet årselevplatser som kan berättiga eleverna till studiestöd enligt upplagan till studiestödsförordningen avdelning A skall

Dnr 45-2002:1775

uppgå till högst 3 178 platser och enligt avdelning B högst 1 006 platser i båda fallen fr.o.m. den 1 juli 2001. Beslutet innebar en omfördelning av platser från avdelning A till avdelning B enligt Skolverkets hemställan.

Skolverket beslutade därefter att de berörda utbildningarna inom dans och hantverk skall hänföras till avdelningen B i bilagan till studiestödsförordningen.

Enligt Skolverkets erfarenhet avser de flesta ansökningar om statligt stöd att utbildningarna skall förklaras berättiga till studiestöd. Huvudmännen framhåller elevernas svårigheter att finansiera sina studier utan tillgång till studiestöd vilket ofta leder till att utbildningarna inte kommer till stånd.

Under 2001 handlade Skolverket ansökningar om studiestödsberättigande till 114 utbildningar. Av dessa förklarades 42 studiestödsberättigade. Det flesta av dessa utbildningar hade redan tidigare berättigat till studiestöd. Ett fåtal årselevplatser fördelades till utbildningar som inte tidigare berättigat till studiestöd.

Skolverket har i sina beslut under 2001 tagit stor hänsyn till regeringens tidigare fördelning av studiestödsberättigande årselevplatser per skola. Verket har inte fråntagit någon skola studiestödsberättigande årselevplatser om det inte i verkets kontakter med huvudmannen framkommit att utbildningen har ett betydligt lägre antal elever än motsvarande årselevplatser som tilldelats utbildningen eller skolan.

En av anledningarna till att Skolverket behållit den tidigare fördelningen av studiestödsberättigande årselevplatser har varit övergångsbestämmelserna till förordningen om statligt stöd. De tidigare besluten studiestödsberättigande årselevplatser till kompletterande skolor har medfört att Skolverket i några fall bedömt att utbildningar har nationellt värde enligt 2000:521 men att regeringens beslut om tilldelade årselevplatser för studiestöd inte medgivit att utbildningar förklarats berättiga till studiestöd.

Skolverkets arbete under 2002

Under 2002 har Skolverkets arbete med kompletterande utbildningar intensifierats inför omprövning av det tidigare beslut om statligt stöd till utbildningarna. Enligt övergångsbestämmelser till förordningen 2000:521 skall besluten omprövas i december 2002. Det ekonomiska utrymmet för studiestödsberättigande och statsbidrag anges i regleringsbrevet för 2003 vilket medför att Skolverkets beslut och expediering av ärenden kommer att ske före den 31 december 2002. Skolverket avser dock att informera berörda huvudmän om betydande förändringar vad gäller studiestödsberättigande eller statsbidrag.

Underlag för Skolverkets beslut kommer att vara huvudmannens ansökan, förordningens kriterier samt Skolverkets kunskaper om utbildningsbehov och utbildningsbehov inom olika yrkesområden. För att öka Skolverkets kunskap kommer en stor del av arbetet under 2002 att avsättas till tematiska översyner dvs. kartlägga utbildningsutbud och utbildningsbe-

Dnr 45-2002:1775

hov. Under året kommer kontakter med andra ämbetsverk och myndigheter t.ex. högskolor och intressegrupper att intensifieras.

Samverkan med andra myndigheter

I handläggning av ansökningar och övriga frågor som berör det statliga stödet till kompletterande utbildningar har Skolverket påbörjat ett samarbete med andra myndigheter. Avsikten är att samarbetet skall fördjupas under 2002 och kontakter tas med ytterligare myndigheter, högskolor och intresseorganisationer. Under 2001 har kontakter främst tagits med Centrala studiestödsnämnden (CSN), Luftfartsinspektionen, Statistiska centralbyrån (SCB) och Socialstyrelsen.

Samverkan mellan Centrala studiestödsnämnden (CSN) och Skolverket har varit naturlig i frågor om de studiestödsberättigande utbildningarna. Ansvarsfördelningen mellan ämbetsverken är klar. Skolverket beslutar om en kompletterande utbildning har sådant nationellt värde att den skall förklaras berättiga till studiestöd medan CSN beslutar om individens rätt att erhålla studiestöd enligt studiestödsförordningen. Vid Skolverkets två konferenser under 2001, med inbjudna huvudmän som deltagare, informerade CSN om de nya reglerna för studiestöd inom avdelning A och B i bilagan till studiestödsförordningen.

Skolverket har även utvecklat samarbetet med Luftfartsverket och Luftfartsinspektionen avseende utbildningar som omfattas av inspektionens ansvarsområde. Skolverket har haft fortlöpande kontakt med inspektionen i handläggning av ärenden som berör utbildningar inom flygområdet. Skolverket har även, genom inspektionens försorg, deltagit i en konferens om behovet av utbildningar inom civil luftfart samt erbjudits ge synpunkter på manus till Luftfartsverkets rapport 2001:7 *Trafikpilot – Utbildning och arbetsmarknad*.

I och med att det nya regelverket 2000 för statligt stöd till kompletterande utbildningar har Skolverkets uppdrag till Statistiska Centralbyrån (SCB) utvidgats till att omfatta uppgifter som ger en tydligare bild av utbildningarnas antal, omfattning samt elevernas ålder och kön.

Skolverket har under året haft kontakt med Socialstyrelsen (SoS) för att få ett sakkunnigt yttrande i bedömningen av vissa alternativ- och komplementärmedicinska utbildningar inom området hälso- och friskvård. Kontakten har föranletts av förordningens bestämmelse att utbildningar ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund eller beprövad erfarenhet. I samråd med Socialstyrelsen framkom att de utbildningar som Skolverket bett Socialstyrelsen bedöma inte leder till behörighet som hälso- och sjukvårdspersonal enligt *lagen (1998:531) om yrkesverksamma på hälso- och sjukvårdens område*. Dessa yrken omfattas sålunda ej av Socialstyrelsens tillsyn och myndigheten kan därför inte yttra sig om utbildningarna. För Skolverket kvarstår svårigheten att få hjälp med sakkunnig bedömning av dessa utbildningar som leder till en oreglerad yrkesverksamhet med bestämmelser enligt 4 kap 1§ samma lag (1998:531).

Skolverkets erfarenheter av förordningen om statligt stöd till kompletterande utbildningar

Enligt regeringens uppdrag till Skolverket skall verket göra en bedömning av förordningen (2000:521) om det statliga stödet till kompletterande utbildningar. Förutom tidigare nämnda erfarenheter är det några frågeställningar som kan härledas till:

- Bedömning om utbildningar skall ställas under statlig tillsyn
- Bedömning av antal elever som huvudmannen avser att utbilda
- Fördelning av studiestödsberättigade årselevplatser

Bedömning om utbildningar skall ställas under statlig tillsyn

Enligt förordningstexten skall en kompletterande utbildning vara ett komplement till gymnasieskolan eller bygga på gymnasiala studier eller yrkesverksamhet under förutsättning att utbildningen inte är en högskoleutbildning. Förutsättningar för stöd är även att utbildningen skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Andra krav är att utbildningen vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund eller på beprövad erfarenhet. Därtill finns krav på huvudmannens styrdokument för utbildningen och dess längd.

Förordningen anger även kriterier för bedömning av om en utbildning skall anses vara ”värdefull eller särskilt värdefull” från nationell synpunkt. För utbildningar som enbart ställs under statlig tillsyn saknas motsvarande kriterier.

Skolverket har avslagit nio ansökningar om statlig tillsyn för utbildningar i alternativa behandlingsmetoder. En av de sökande överklagade till Länsrätten, men återtog tre av sina ärenden. I det fjärde angående aromaterapi (dnr 45-2001:2620) avslog Länsrätten överklagandet (mål 11602-01) och fann i sin dom att sökanden inte dokumenterat sina påståenden om behandlingens effektivitet. Enligt domen måste det finnas ett tydligt och dokumenterat samband mellan behandlingsform och de effekter den påstås ge. Sålunda fanns inte belegg för att utbildningen vilar på beprövad erfarenhet, vilket förutsätts för att utbildningen skall kunna ställas under statlig tillsyn. Länsrätten påpekade också att det i propositionen som låg till grund för den aktuella förordningen sägs att ”(d)et är av stor vikt att det finns klara, definierade kvalitetskrav på utbildningar som ska ställas under statlig tillsyn.”

Skolverket har behandlat ett par ansökningar som gäller utbildningar som varken är direkt studie- eller yrkesförberedande. Ansökningarna avser utbildningar som syftar mer till personlighetsutveckling än till att inhämta av nya kunskaper inför yrkesutövande eller fortsatta studier inom området. Av ansökningarna framgår det att utbildningarna är mer inriktade på metoder än på undervisningsstoff. Verket är naturligtvis medvetet om att all utbildning leder till utveckling av personligheten men det finns en gräns mellan utbildning dvs. ”att lära sig något” och personlighetsutveckling dvs. ”att utveckla sitt jag”.

Dnr 45-2002:1775

Skolverket har avslagit en ansökan om statligt stöd för utbildningen ”Världsbild, medvetande och personlig utveckling från ett holistiskt perspektiv 1 år” med motivering att utbildningen inte utgör komplement till gymnasieskolan då flera kursmoment innehåller studier i kunskapsfilosofi, idéhistoria, vetenskapsfilosofi, kvantfysik vilket är att betrakta som högskoleutbildning (dnr 2000:719).

Skolverket har även avslagit en ansökan om statligt stöd till utbildningen ”Personlig utveckling med kurserna Målbildtränare, Avspänningspedagog och Mental tränare” (dnr 1999:1065).

Enligt Skolverkets bedömning bör den fortsatta handläggningen av ansökningar om statligt stöd enligt 2000:521 ge underlag till en ändring av förordningen i syfte att klargöra vilka utbildningar som skall ges statligt stöd. En fråga bör vara i vilken utsträckning utbildningarna skall vara yrkes- eller studieförberedande. Frågan är om utbildningar som syftar till att ge kunskaper så att personen efter utbildningen kan leda andra personer i personlighetsutveckling eller behandlig/terapi bör ställas under statlig tillsyn enligt förordningen 2000:521.

Bedömning av antal elever som huvudmannen avser att utbilda

Ett annat problem som verket ställs inför är ansökningar om statligt stöd till utbildningar med ett stort antal elever. Som exempel kan nämnas en utbildning till bartender där huvudmannen avser att utbilda ca 350 elever per år. Ansökan avser enbart statlig tillsyn så en bedömning av utbildningens nationella värde är inte aktuell. Förordningen reglerar inte omfattningen av antalet utbildningsplatser för utbildningar som endast ställs under statlig tillsyn vilket kan få till följd att vissa utbildningar erbjuds i större omfattning än vad som kan anses rimligt i förhållande till arbetsmarknaden.

Fördelning av studiestödsberättigade årselevplatser

Arbetet med att fördela antalet studiestödsberättigande årselevplatser har varit omfattande. Skolverkets utgångspunkt har varit, som tidigare nämnts, att inte reducera antalet studiestödsberättigande årselevplatser per skola fram till nya beslut för 2003 om det inte framkommit att utbildningen inte har ett lägre elevantal än som motsvarar årselevplatserna.

Det har framkommit att flera huvudmän önskar ha en skolorganisation som anpassas till antalet sökande. Det vill säga att skolorganisationen fastställs först vid terminsstart. Sökandetalet kan variera i de fall utbildningarna erbjuds på olika nivåer och huvudmannens strävan är att erbjuda utbildning på den för eleven lämplig utbildningsnivå. Att utbildningar erbjuds på olika nivåer är inte ovanligt inom konst, dans och hantverk.

Skolverket avser att arbeta vidare med dessa problemställningar inför beslutet om statligt stöd 2003.

Efterfrågan är, som tidigare nämnts, stor på studiestödsberättigande årselevplatser. Framförallt är det studiestödsberättigande årselevplatser en-

Dnr 45-2002:1775

ligt avdelning B i bilagan till studiestödförordningen som efterfrågas. Under handläggning av ansökningar om statligt stöd 2003 kommer utbildningarnas inträdesvillkor, utbildningsnivå och längd särskilt att bedömas. Skolverket avser att redovisa erfarenheter i redovisningen i mars 2003 om det statliga stödet till kompletterande utbildningar.

Innehållsförteckning

Statligt stöd till kompletterande utbildningar år 2001	1
Regeringens uppdrag till Skolverket	1
Författningsstöd och förarbeten m.m.	1
Utbildningar som erhåller statligt stöd som kompletterande utbildningar	1
Utbildningsplatser, elever och antal elever som fullföljt utbildningen	2
Antal elever på kompletterande utbildningar 2001 med statligt stöd, fördelad efter stödform, utbildningskategori och ålder	3
Årselevplatser per utbildningskategori.....	6
Elever som fullföljt utbildningen	8
Enkät om kostnader och intäkter	9
Fördelning av studiestödsberättigande årselevplatser	10
Skolverkets arbete under 2002	11
Samverkan med andra myndigheter	12
Skolverkets erfarenheter av förordningen om statligt stöd till kompletterande utbildningar	13
Bedömning om utbildningar skall ställas under statlig tillsyn	13
Bedömning av antal elever som huvudmannen avser att utbilda	14
Fördelning av studiestödsberättigade årselevplatser	14
Innehållsförteckning	16
Tabellförteckning	16
Bilagor	17

Tabellförteckning

Tabell 1 a: Antal elever på kompletterande utbildningar våren 2001

Tabell 1 b: Antal elever på kompletterande utbildningar hösten 2001

Tabell 2: Åldersfördelning på kompletterande utbildningar 2001, procentuell fördelning

Tabell 3: Könsfördelning och Åldersfördelning på kompletterande utbildningar 2001, procentuell fördelning

Tabell 4: Könsfördelning per utbildningsgrupp 2001 samt medelålder våren 2001

Tabell 5: Antal elever och antal årselevplatser i kompletterande utbildning 2001

Tabell 6: Fullföljt antal elever i kompletterande utbildningar 2001, andel kvinnor i procent

Dnr 45-2002:1775

Bilagor

1. Kompletterande utbildningar 2001, redovisning av antalet elever som deltagit vår, höst samt antal elever som under året fullföljt utbildningen
 - Samtliga
 - Tillsyn
 - Tillsyn + studiestöd
 - Tillsyn + studiestöd + statsbidrag
 - Tillsyn + statsbidrag
2. Kompletterande utbildningar, län och statligt stöd, sorterade efter län och kategori, daterad 2001-09-13
3. Kompletterande utbildningar med beslut om statligt stöd 2001-09-13